

Phẩm 4: NHỊ ĐẾ

Bấy giờ, vua Ba-tư-nặc bạch Phật:

–Bạch Thế Tôn! Trong Thắng nghĩa đế có Thế tục đế không? Nếu nói không thì trí ấy không phải hai. Còn nếu nói có thì trí ấy không phải một. Nghĩa một và hai, việc ấy như thế nào?

Phật dạy:

–Này đại vương! Trong pháp của Phật Long Quang Vương ở quá khứ, ông đã hỏi nghĩa này. Nay ta không nói thì Đại vương không nghe. Vậy không nói không nghe tức là một nghĩa, hai nghĩa. Ông hãy lắng nghe cho kỹ, vì ông ta sẽ nói.

Thế rồi Thế Tôn nói kệ:

*Thắng nghĩa đế vô tướng
Thế chẳng tự tha làm
Nhân duyên có như huyễn
Cũng chẳng tự tha làm
Pháp tánh vốn vô tánh
Thắng nghĩa đế không như
Có pháp là có huyễn
Hợp ba giả mà có
Không, không đế thật không
Tịch tĩnh thắng nghĩa không
Các pháp do duyên có
Nghĩa hữu, vô như vậy
Hữu, vô vốn là hai
Như trâu có hai sừng
Hiểu rõ thấy không hai
Nhị đế thường không vậy
Tâm hiểu thấy không hai
Cầu hai không thể được
Không nói hai là một
Một cũng không thể đắc
Hiểu rõ luôn là một
Vớ đế luôn là hai
Thấu đạt một, hai này*

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

*Thế nhập Thắng nghĩa đế
Thế đế huyễn hóa sinh
Ví như hoa hư không
Như ảnh, vòng tròn ảo
Do duyên nên huyễn có
Huuyễn hóa thấy huyễn hóa
Ngu gọi huyễn là thật
Huuyễn gia thấy pháp huyễn
Thật huyễn đều không có
Nếu hiểu pháp như vậy
Là hiểu nghĩa một, hai
Với tất cả các pháp
Nên quán sát như vậy.*

Này đại vương! Đại Bồ-tát trụ vào Thắng nghĩa đế để giáo hóa các hữu tình. Hữu tình và Phật là một không hai. Vì sao? Vì hữu tình và Bồ-đề, cả hai đều là không. Vì hữu tình không, nên chứng đắc Bồ-đề cũng không. Vì Bồ-đề không, nên hữu tình không. Vì tất cả pháp không, nên không là không. Vì sao? Vì Bát-nhã là vô tướng, hai đế đều không. Nghĩa là từ vô minh đến trí Nhất thiết không có tướng tự, không có tướng tha. Đối với Đệ nhất nghĩa, thấy không chỗ thấy. Nếu có tu hành cũng không chấp trước, mà không tu hành cũng không chấp trước, chẳng tu hành, chẳng phải không tu hành cũng không chấp trước. Đối với tất cả pháp đều không chấp trước. Khi Bồ-tát chưa thành Phật thì cho Bồ-đề là phiền não. Khi Bồ-tát thành Phật thì phiền não là Bồ-đề. Vì sao? Vì Đệ nhất nghĩa không có hai. Chư Phật Như Lai và tất cả pháp đều như vậy.

Vua Ba-tư-nặc bạch Phật:

–Chư Phật và tất cả Bồ-tát cả mười phương vì sao không lìa văn tự để hành thật tướng?

Phật dạy:

–Này đại vương! Văn tự nghĩa là Khế kinh, Ứng tụng, Ký biệt, Phúng tụng, Tự thuyết, Duyên khởi, Thí dụ, Bản sự, Bản sinh, Phương quảng, Hy hữu và Luận nghị. Tất cả chương cú, văn tự, ngôn ngữ, âm thanh từ các kinh trên nói ra đều Như, không phải phi thật. Nếu chấp lấy tướng văn tự tức là tướng phi thật.

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Này đại vương! Người tu thật tướng như tu văn tự. Thật tướng tức là mẹ trí của chư Phật, là mẹ trí căn bản của tất cả hữu tình. Như vậy gọi là thể của trí Nhất thiết. Chư Phật chưa thành Phật và Phật hiện tại là mẹ trí. Chư Phật đã thành Phật tức là trí Nhất thiết. Khi chưa đắc là tánh, mà đắc rồi là trí. Bát-nhã của ba thừa không sinh, cũng không diệt, tự tánh thường trụ. Đây là giác tánh của tất cả hữu tình. Nếu Bồ-tát không chấp trước văn tự, không lìa văn tự, không có tướng văn tự, chẳng phải không văn tự, có thể tu như vậy mà không thấy tướng tu. Thì đó gọi là người tu văn tự mà có thể đắc chân tánh Bát-nhã. Đó là Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Này đại vương! Đại Bồ-tát hộ trì quả Phật, hộ trì hạnh Thập địa, hộ trì giáo hóa hữu tình là như vậy.

Vua Ba-tư-nặc bạch Phật:

–Chân tánh là một nhưng căn hạnh, phẩm loại hữu tình lại có vô lượng. Vậy pháp môn là một hay vô lượng?

Đức Phật dạy:

–Này đại vương! Pháp môn chẳng phải một, cũng chẳng phải vô lượng. Vì sao? Vì sắc pháp và tâm pháp, tướng ngũ thủ uẩn, ngã nhân tri kiến của các hữu tình có nhiều căn hạnh và vô biên phẩm loại. Pháp môn tùy theo căn hạnh cũng có vô lượng. Tánh của các pháp này chẳng phải tướng, chẳng phải vô tướng và chẳng phải vô lượng. Nếu Bồ-tát theo các hữu tình mà thấy một thấy hai tức là không thấy nghĩa một và hai. Nếu hiểu rõ một, hai chẳng phải một, chẳng phải hai tức là Thắng nghĩa đế. Nếu chấp lấy một và hai là có hoặc không tức là Tục đế, cho nên pháp môn chẳng phải một, chẳng phải hai.

Này đại vương! Tất cả chư Phật giảng nói Bát-nhã ba-la-mật-đa và hôm nay ta giảng nói Bát-nhã ba-la-mật-đa không có hai, không khác. Đại chúng các ông nên thọ trì đọc tụng, như thuyết tu hành, tức là thọ trì pháp của chư Phật.

Này đại vương! Bát-nhã ba-la-mật-đa này có vô lượng công đức. Nếu có hằng hà sa bất khả thuyết chư Phật mà mỗi mỗi Đức Phật ấy giáo hóa vô lượng bất khả thuyết hữu tình và tất cả hữu tình ấy đều chứng thành Phật. Chư Phật này lại giáo hóa vô lượng bất khả thuyết hữu tình cũng đều thành Phật. Thì Bát-nhã ba-la-mật-đa

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

mà chư Phật ấy giảng nói có vô lượng bất khả thuyết triệu ức kệ, nói không cùng tận. Trong các bài kệ lại lấy một bài kệ chia ra ngàn phần, lại trong ngàn phần ấy chỉ nói một phần, thì công đức ý nghĩa trong một câu ấy còn vô cùng tận, huống chi công đức ý nghĩa vô lượng câu như vậy. Nếu có người nào đối với kinh này mà sinh một tâm niệm thanh tịnh tin tưởng thì người này liền vượt ra khỏi khổ nạn sinh tử trong trăm kiếp ngàn kiếp, trăm ngàn vạn kiếp, huống chi ghi chép, thọ trì, đọc tụng, giảng nói cho người thì công đức đạt được sánh bằng tất cả chư Phật trong mười phương không khác. Nên biết, người này được chư Phật hộ niệm, không bao lâu sẽ chứng Vô thượng Bồ-đề.

Khi Đức Phật nói pháp này, có mười ức người đắc Tam không nhãn, một trăm vạn ức người đắc Đại không nhãn, vô lượng Bồ-tát được trụ vào mười Địa.

